

XÂY DỰNG TÌNH HUỐNG TRONG DẠY HỌC MÔN PHÁP LUẬT ĐẠI CƯƠNG CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

Lê Thị Nguyên

Khoa Giáo dục đại cương, Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

Email: lenguyen.hlu.22@gmail.com

Tóm tắt: Phương pháp sử dụng tình huống là phương pháp dạy học tích cực, hỗ trợ hiệu quả cho thuyết trình truyền thống. Đối với môn Pháp luật đại cương vốn có tính chất khô khan và trừu tượng, việc xây dựng tình huống bài bản từ thực tế hoặc hư cấu mang lại ý nghĩa lớn. Phương pháp này giúp sinh viên chủ động nghiên cứu trước, tăng cường hứng thú học tập, rèn luyện kỹ năng thuyết trình, tư duy phản biện và ghi nhớ kiến thức lâu hơn. Đồng thời, nó còn hỗ trợ giảng viên thuận lợi trong việc chuẩn bị bài giảng và nâng cao hiệu quả tuyên truyền pháp luật. Quy trình xây dựng gồm 4 bước từ xác định kiến thức đến xây dựng sự kiện. Một bài tập tình huống hoàn chỉnh cần có tình huống pháp lý kèm câu hỏi, chỉ dẫn tài liệu, mẫu dàn ý và hướng dẫn chuẩn bị rõ ràng.

Từ khóa: Tình huống dạy học, Phương pháp dạy học tích cực, Sinh viên chủ động, Tư duy phản biện, Tuyên truyền pháp luật, Quy trình xây dựng tình huống, Bài tập tình huống hoàn chỉnh.

DEVELOPING CASE STUDIES IN TEACHING GENERAL LAW TO STUDENTS AT THE NATIONAL UNIVERSITY OF ART EDUCATION

Abstract: The case study method is an active learning approach that effectively supplements traditional lecturing. For a subject like General Law, which is inherently dry and abstract, designing well-structured real-world or fictional cases is of great significance. This method encourages students to proactively study in advance, boosts their learning interest, and hones their presentation skills, critical thinking, and long-term knowledge retention. At the same time, it facilitates instructors in lesson preparation and enhances the effectiveness of legal education. The development process consists of four steps, ranging from identifying key knowledge to constructing the scenario. A complete case-based assignment must include a legal scenario with questions, source references, an outline template, and clear preparation guidelines.

Keywords: Teaching scenario, Active learning method, Proactive students, Critical thinking, Legal dissemination, Case development process, A complete case-based assignment.

Nhận bài: 17/04/2026

Phản biện: 23/05/2026

Duyệt đăng: 27/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục đại học theo hướng phát triển năng lực người học, việc sử dụng các phương pháp dạy học tích cực ngày càng trở nên cần thiết. Đối với môn Pháp luật đại cương, đây là học phần có vai trò quan trọng trong việc trang bị cho sinh viên những kiến thức cơ bản về Nhà nước, pháp luật và ý thức tôn trọng, tuân thủ pháp luật. Tuy nhiên, nội dung môn học thường mang tính khái quát, trừu tượng, nhiều khái niệm và quy định pháp lý dễ gây cảm giác khô khan nếu chỉ giảng dạy theo phương pháp thuyết trình truyền thống. Vì vậy, việc xây dựng và sử dụng tình huống trong dạy học môn Pháp luật đại cương là hướng tiếp cận phù hợp, giúp sinh viên gắn lý thuyết với thực tiễn đời sống, chủ động phân tích, trao đổi và vận dụng kiến thức để giải quyết vấn đề. Đặc biệt, đối với sinh viên Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, phương pháp tình huống không chỉ góp phần nâng cao hứng thú học tập mà còn rèn luyện kỹ năng thuyết trình, tư duy phản biện và năng lực ứng xử theo pháp luật. Từ đó, bài viết tập trung làm rõ sự cần thiết, ý nghĩa và cách thức xây dựng tình huống trong dạy học môn Pháp luật đại cương.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Sự cần thiết của việc xây dựng tình huống trong dạy học môn Pháp luật đại cương

Có thể thấy, những năm gần đây nền giáo dục của nước ta đã có những chuyển biến tích cực, một trong những vấn đề trọng tâm của sự chuyển biến đó là việc Bộ Giáo dục & Đào tạo đã đưa những phương pháp giảng dạy hiện đại, tiên tiến, phù hợp để nâng cao chất lượng đào tạo. Trong số những phương pháp đó chính là việc sử dụng tình huống vào chương trình giảng dạy của mình. Đây được xem là phương pháp ưu việt và cũng đã được thực nghiệm từ những quốc gia phát triển trong một thời gian rất dài.

Môn Pháp luật đại cương là môn học đại cương trong chương trình đại học giúp trang bị cho sinh viên những kiến thức cơ bản về hệ thống pháp luật Việt Nam và một số ngành luật cụ thể, giúp cho sinh viên hiểu biết hơn về pháp luật và giúp sinh viên rèn luyện thái độ tôn trọng pháp luật. Môn học không tránh khỏi những tiết học khô khan của những điều luật hay ngữ nghĩa chuyên ngành. Để khắc phục những khuyết điểm đó, việc xây dựng những tình huống pháp luật được lấy

từ các nguồn như sách báo, thực tế hay thậm chí có những tình huống hư cấu, hài hước có nội dung gắn với lý thuyết lại trở nên hấp dẫn, đầy kịch tính, gần gũi với đời sống của học sinh, sinh viên. Thực tiễn đã chứng minh những ưu điểm và hiệu quả của phương pháp này. Do đó việc xây dựng tình huống một cách bài bản cho môn Pháp luật đại cương tạo ra nguồn tài liệu quan trọng mang tính chất đặc thù dành riêng cho sinh viên Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương giúp sinh viên đạt được hiệu quả tiếp thu kiến thức tốt hơn, tăng tính tích cực, chủ động khám phá tri thức.

2.2. Một số khái niệm liên quan

THDH là tình huống trong đó có sự ủy thác của người giáo viên. Sự ủy thác này chính là quá trình người giáo viên đưa những nội dung cần truyền thụ vào trong các sự kiện của tình huống và cấu trúc các sự kiện sao cho phù hợp với logic sự phạm, để khi người học giải quyết nó sẽ đạt được mục tiêu dạy học.

Phương pháp sử dụng tình huống là một trong những phương pháp dạy học tích cực hay phương pháp giảng dạy hiện đại (theo cách gọi hiện nay) là một phương pháp bao gồm hai bộ phận chính: Một là phương pháp thuyết trình truyền thống. Đây là sợi chỉ đỏ xuyên suốt toàn bộ quá trình giảng dạy trong nhà trường; Hai là các phương pháp hỗ trợ cho thuyết trình: được sử dụng để khuyến khích người học tham gia, tạo không khí tích cực cho học viên, thay đổi trạng thái tiếp thu thông tin của người học. Với cách hiểu như vậy thì phương pháp dạy học tích cực là một phương pháp hỗ trợ cho phương pháp thuyết trình truyền thống, nhằm mang lại hiệu quả cho phương pháp truyền thống. Những phương pháp hỗ trợ cho phương pháp thuyết trình như là phương pháp làm việc nhóm, phương pháp trực quan, phương pháp đóng vai, phương pháp sử dụng tình huống... Đây là những phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học. Phương pháp tích cực hướng tới việc hoạt động hóa, tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học, nghĩa là tập trung vào phát huy tính tích cực của người học chứ không phải là tập trung vào phát huy tính tích cực của người dạy. Vì vậy, việc sử dụng tình huống trong giảng dạy cũng được cho là một trong những phương pháp dạy học tích cực, nó đã kích thích được sự hứng thú, tính chủ động của sinh viên.

2.3. Ý nghĩa của việc sử dụng tình huống trong giảng dạy môn Pháp luật đại cương

Phương pháp này giúp cho sinh viên không phải tiếp nhận những kiến thức lý thuyết pháp luật vốn rất trừu tượng, khô khan mà đi thẳng vào việc giải quyết các vấn đề diễn ra trong thực tế đời sống, từ đó sinh viên không những có thể nhớ kiến thức lý thuyết lâu hơn mà còn biết vận dụng lý thuyết để giải quyết các tình huống pháp luật. Mặt khác:

Thứ nhất, phương pháp tình huống làm cho sinh viên chủ động hơn và tham gia nhiều hơn vào quá trình học luật. Ví dụ các sinh viên được giao các án lệ về nhà nghiên cứu trước và sau đó trên lớp sẽ trao đổi với giáo viên cũng như góp ý với bạn cùng lớp về những vấn đề liên quan tới những án lệ đó. Như vậy sinh viên có sự chuẩn bị từ trước khi đến lớp về vấn đề mình sẽ học và như vậy việc học của họ sẽ chủ động hơn.

Thứ hai, phương pháp tình huống làm cho sinh viên hứng thú với việc học hơn. Đây là ưu điểm nổi trội của phương pháp này so với các phương pháp truyền thống áp dụng trước đó là phương pháp “thuyết giảng” và phương pháp “giáo trình”. Khi phương pháp tình huống được áp dụng, sinh viên sẽ được nghiên cứu và học luật dựa trên các vụ việc đã từng xảy ra trong thực tiễn. Tính sinh động và tinh tiết rất “thực” của vụ án làm cho sinh viên hứng thú hơn với việc học.

Thứ ba, phương pháp tình huống rất chú trọng rèn luyện kỹ năng thuyết trình và tư duy phản biện. Khi thực hành bài giảng trên lớp, giảng viên và sinh viên trao đổi rất nhiều về tinh tiết của vụ việc, lập luận của tòa án và nội dung của phán quyết. Giảng viên luôn luôn tìm cách kích thích tư duy của sinh viên, hướng sinh viên tới việc xây dựng lập luận cho quan điểm của mình.

Thứ tư, phương pháp này khá thuận lợi cho giảng viên khi chuẩn bị bài giảng. Hiện nay, nguồn tài liệu để phục vụ giảng dạy phương pháp tình huống rất phong phú và sẵn có với số lượng hàng chục nghìn vụ án được giải quyết tại các tòa án hàng năm. Với nguồn tài liệu phong phú như vậy, giảng viên luật chỉ cần mất công và thời gian chọn lọc là có thể tìm được ngay những vụ việc tốt nhất để dạy cho sinh viên của mình.

Ngoài ra, mục tiêu của môn Pháp luật đại cương là trang bị cho sinh viên những kiến thức cơ bản về một số ngành luật và quan trọng hơn là tuyên truyền pháp luật đến với sinh viên để sinh viên có thể ứng xử theo pháp luật trong mọi tình

huống xảy ra trong quá trình học tập, lao động của mình. Vì thế, tuyên truyền pháp luật thông qua tình huống là một cách tuyên truyền mang lại hiệu quả rất cao. Bởi vì hầu hết các tình huống đều có phần bài học rút ra từ tình huống.

2.4. Cách thức xây dựng tình huống môn Pháp luật đại cương

Quy trình xây dựng bài tập tình huống của giảng viên có thể được mô tả bằng sơ đồ sau:

Bước 1: Xác định kiến thức cần truyền đạt

Bước 2: Hình thành vấn đề

Bước 3: Hình thành tiểu vấn đề

Bước 4: Xây dựng tình tiết sự kiện

Việc xây dựng tình huống luôn bắt đầu từ nội dung kiến thức cần truyền đạt tới sinh viên. Nội dung kiến thức này có thể là một khái niệm nào đó giảng viên muốn sinh viên nắm bắt được và phân biệt được với những khái niệm khác hay cũng có thể là một nguyên tắc pháp lý cùng với những quy định của pháp luật thực định giáo viên muốn sinh viên hiểu và áp dụng được vào thực tiễn. Dựa trên những kiến thức này, giảng viên xây dựng nên những vấn đề mà thông thường chính là những câu hỏi xuất phát từ bản thân kiến thức cần sinh viên tiếp thu. Việc giải quyết vấn đề này có thể đòi hỏi trước tiên phải giải quyết một số vấn đề nhỏ khác và nếu vậy những vấn đề nhỏ cũng phải được xác định. Trên cơ sở các vấn đề và tiểu vấn đề, giảng viên sẽ xây dựng các tình tiết sự kiện để hình thành một tình huống hoàn chỉnh.

Việc xây dựng được tình huống tốt là một công đoạn quan trọng trong quá trình giảng dạy luật bằng phương pháp vấn đề. Tuy nhiên, có một tình huống tốt thôi cũng chưa đủ mà cần phải có một bài tập tình huống hoàn chỉnh thì mới có thể bảo đảm sự thành công của việc triển khai dạy luật bằng phương pháp vấn đề. Một bài tập tình huống thông thường bao gồm những nội dung sau:

Thứ nhất, một tình huống pháp lý, trong đó có vấn đề mà sinh viên cần phải giải quyết. Giảng viên có thể rất linh hoạt trong cách thiết kế tình huống. Các tình tiết của tình huống có thể xếp

theo một trật tự nhất định hoặc không theo một trật tự nào. Tình huống cũng có thể được làm dưới dạng một bản phỏng vấn hoặc hỏi cung .v.v. Kèm với tình huống phải có câu hỏi rõ ràng và cụ thể để sinh viên có thể xác định được vấn đề. Để cho tình huống gần với thực tiễn nhất, các câu hỏi này có thể được thiết kế dưới dạng thư hỏi của một đối tượng khách hàng nào đó tới sinh viên với một vai trò nào đó, ví dụ thư yêu cầu của khách hàng gửi luật sư, của thẩm phán gửi thư ký chuyên môn của mình, của đại biểu quốc hội gửi chuyên gia pháp luật của mình...

Thứ hai, chỉ dẫn khoanh vùng tài liệu cụ thể mà sinh viên cần phải nghiên cứu để giải quyết được vấn đề. Giảng viên phải đảm bảo rằng những tài liệu này là đủ để sinh viên có thể giải quyết vấn đề. Nếu có một loại tài liệu nào đó bị dấu đi, mức độ khó của tình huống sẽ tăng lên rất nhiều và khi triển khai trên lớp phương pháp vấn đề sẽ không đạt được hiệu quả như mong muốn do sinh viên không có cơ hội nghiên cứu tài liệu đó từ trước.

Thứ ba, mẫu Dàn ý vấn đề. Dàn ý vấn đề được xây dựng như một dàn bài với những ý chính tương ứng với vấn đề và các tiểu vấn đề cần giải quyết. Tương ứng với những tiểu vấn đề là những câu hỏi cần sinh viên phải trả lời và những câu trả lời của sinh viên có đối chiếu với các tài liệu tham khảo. Để giờ học theo phương pháp vấn đề được hiệu quả, việc mỗi sinh viên chuẩn bị các Dàn ý vấn đề của mình là rất quan trọng. Trên lớp, giảng viên sẽ yêu cầu sinh viên trình bày dựa trên Dàn ý mà sinh viên đã chuẩn bị, trên cơ sở có sự góp ý của các sinh viên khác. Ở một nghĩa nào đó, Dàn ý vấn đề có vai trò đóng khung các nội dung cần trao đổi trên lớp. Chính vì vậy, trong bộ bài tập tình huống, giảng viên phải cung cấp mẫu dàn ý này cho sinh viên. Tuy nhiên, giảng viên không được làm hộ sinh viên mà chỉ đưa ra cấu trúc của một dàn ý tiêu chuẩn và yêu cầu sinh viên điền các nội dung tương ứng với tình huống mà họ được giao.

Thứ tư, tất cả các chỉ dẫn cần thiết để sinh viên triển khai công tác chuẩn bị, cụ thể như chuẩn bị Dàn ý vấn đề, các cách triển khai làm việc theo nhóm (nếu có), yêu cầu sinh viên trình bày lập luận bằng văn bản (nếu có). Mục đích của phần này là làm cho bài tập tình huống và cách thức triển khai bài tập tình huống trên lớp trở nên minh bạch tối đa đối với sinh viên, qua đó trên lớp sinh viên sẽ chỉ tập trung vào nội dung chuyên môn của bài tập tình huống mà không bị bất ngờ bởi các yếu tố mang tính kỹ thuật.

III. KẾT LUẬN

Xây dựng tình huống trong dạy học môn Pháp luật đại cương là một giải pháp có ý nghĩa thiết thực nhằm đổi mới phương pháp giảng dạy, nâng cao chất lượng tiếp thu kiến thức và phát huy tính tích cực, chủ động của sinh viên. Thông qua các tình huống pháp lý gần gũi với đời sống, sinh viên không chỉ hiểu rõ hơn các khái niệm, nguyên tắc và quy định pháp luật mà còn biết vận dụng kiến thức vào việc phân tích, đánh giá và giải quyết những vấn đề thực tiễn. Phương pháp này giúp khắc phục tính khô khan, trừu tượng của môn học, đồng thời tạo môi trường học tập

sinh động, tăng cường trao đổi giữa giảng viên và sinh viên. Để việc sử dụng tình huống đạt hiệu quả, giảng viên cần xây dựng tình huống theo quy trình khoa học, bắt đầu từ việc xác định kiến thức trọng tâm, hình thành vấn đề, xác định các tiêu vấn đề và thiết kế hệ thống sự kiện phù hợp. Bên cạnh đó, một bài tập tình huống hoàn chỉnh cần có câu hỏi rõ ràng, tài liệu chi dẫn, mẫu dàn ý và hướng dẫn chuẩn bị cụ thể. Việc triển khai đồng bộ phương pháp này sẽ góp phần nâng cao hiệu quả dạy học, đồng thời tăng cường giáo dục ý thức pháp luật cho sinh viên trong quá trình học tập và rèn luyện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hoàng Thị Anh (2007), *Xây dựng hệ thống bài tập tình huống góp phần đổi mới phương pháp dạy học môn Tâm lý học cho sinh viên đại học*, Đề tài nghiên cứu khoa học, ĐHNH – ĐHQGHN
- Nguyễn Ngọc Bảo (2000), *Bước đầu sử dụng các tình huống sư phạm trong rèn luyện nghiệp vụ sư phạm cho sinh viên Cao đẳng sư phạm Hà Tĩnh*, Tạp chí Đại học và Giáo dục chuyên nghiệp, số 3/2000.
- Đỗ Minh Châu (2005), *Tình huống Tâm lý học lứa tuổi và TLH sư phạm*, NXB Giáo dục.
- Lê Thị Thanh Chung (1999), *Xây dựng hệ thống tình huống có vấn đề để dạy học môn Giáo dục học*, luận văn Thạc sĩ, Hà Nội.
- Nguyễn Thị Duyên, Lê Thị Lê Hương, Nguyễn Thị Tuyết Nhung (2017), *Xây dựng hệ thống bài tập tình huống môn Giáo dục cho sinh viên trường ĐHSP Nghệ thuật TW*, đề tài NCKH cấp Trường, mã số T2016 – 07.
- Vũ Dũng (chủ biên), *Từ điển Tâm lý học*, Nxb KHTN, Hà Nội, 2000
- Phan Đức Duy (2000), *Sử dụng bài tập tình huống sư phạm để rèn luyện cho sinh viên kỹ năng dạy sinh học*, luận án Tiến sĩ.